

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

LATINERKVATERETS GAMLE KAFÉ

MINDER FRA SKÆRSILDEN

I ANLEDNING AF
UNIVERSITETSCAFEENS
125 AARS JUBILÆUM

SAMLET AF
KNUD BOKKENHEUSER

DECEMBER 1927

K Ø B E N H A V N
A. ROSENBERGS BOGTRYKKERI
1927

Lige til vi naar et godt Stykke ind i forrige Aarhundrede, ser det egentlig temmelig fattigt ud med de Bekvemmeligheder, der bydes Københavnerne, naar de, fordi de ikke har eget Hjem eller har deres Forretninger langt borte fra Hjemmet, maa »spise ude«; det er »Spisehuse« eller »Traktørsteder«, og Værterne smykker lige saa lidt sig selv med prangende Titler som Direktør eller Restauratør, som de egentlig gør meget for at skabe Hygge og Bekvemmelighed for deres Gæster. De kaldte sig enten slet og ret Spiseværter eller, naar det skal gaa højt, Traktører, og Lokalernes spartanske Udstyrelse betegnes bl. a. derved, at vi skal helt ned imod Halvtredserne, før Svejtserkaféerne, der begynder at blomstre rigtig i Fyrrerne, tillader sig en saa ukendt Luksus, som det i Datidens Øjne var at lægge Dug paa Bordene.

Tjenerne kaldtes slet og ret Karle, og de serverede, som Tilfældet endnu var, da Hostrup og Ploug var Studenter og kom paa det i »Genboerne« forevigede »Christian Firtal« paa Amagertorv 4 (nu 8), i Skjorteærmer og med lange, hvide Forklæder med Smæk paa. At Begrebet Drikkepenge var en næsten ukendt Ting, ser

vi af, at det vakte Omtale, at den gemytlige Studenter-vært *Lars Mathiesen* ude i Allégade, naar han fik lidt flere Penge, end der skyldtes, med et smørret Smil strøg dem med Bemærkningen »Det slaar lige til!« Men det kunde dog kun praktiseres overfor Stamgæsterne; thi da *Larsen* Gang kom med det samme: »Det slaar lige til!« overfor en Haandværkssvend, der ikke kendte denne hans ejendommelige Serveringsmaade, misforstod Kunden ham og svarede: »Det gør jeg ogsaa!«, hvorefter han med et Par Lussinger tvang den forbløffede Vært til at betale det overskydende Beløb tilbage.

Folk gik i hine Tider ej heller paa offentlige Steder som nu for at træffe Venner og Bekendte og faa sig en Sludder med dem; de kom der kun for at spise, og det var da udelukkende varm Mad i enkelte Retter, man kunde faa. Saaledes var Traktør *Richter* paa Hjørnet af Kongens Nytorv og Lille Kongensgade (nu Grand Café) berømt for sine store og lækre Bøffer, og det var som bekendt under Nydelsen af en saadan, at *Oehlschlæger* første Gang traf *Steffens*. Vilde man endelig drive Selskabelighed, gik man paa Vinstuerne, men de var allerede blevet angrebne af *Holberg*, siden for en Del fortrængte af saakaldte Kaffe- og Thehuse, som ganske ophørte, da Klubberne under mere private Former aabnede deres Lokaler, hvor man for en langt billigere Penge baade kunde faa Mad og Drikke, og hvor man i Begyndelsen af 1780'erne aabnede de første Billard'er i København. Dem kendte man ikke paa offentlige Steder før 1850'erne, hvor det pludselig blev Mode,

at selv Svejtserkaféer som *Mini* (nu à *Porta*) paa Kongens Nytorv skulde have en saadan Indretning for at holde paa Gæsterne.

Paa det Sted, hvor nu Universitetscaféen ligger, paa Hjørnet af Skindergade og Fiolstræde, fandtes ved Aarhundredskiftet mellem det attende og nittende Aarhundrede tre Huse, der alle ejedes af Uhrmager *Johan Siver t s e n*, som i 1802 udlejede det Hus, der laa mod Dyrkøb, til Værtshusholder *Pollack Østerbye*, der her aabnede en Beværtning for Kvarterets jævne Befolkning paa Ejendommens første Sal, det, vi nu vilde kalde Stuen; thi der ses kun at have været Kælder under og een Etage ovenover, hvor *Østerbye* havde sin private Bolig, og hvor han dog ogsaa, naar det var særlig gode Gæster, beværtede disse med Drikkevarer; men dette sidste skete dog nærmest i Smug; thi officielt maatte han kun servere varm Mad med Brændevin og Øl. Da han har haft Borgerskab allerede i 1790'erne og har udnyttet dette paa et andet Sted i Byen, kan det ikke med Sikkerhed siges, paa hvilken Dato han har aabnet sit Spisehus her, men man maa nøjes med at konstatere, at det skete i 1802, saa at Universitetscaféen altsaa i 1927 fejrer 125-Aaret for sin Oprettelse.

Ejendommen vekslede i Tiderne Besiddere, og i de fleste Tilfælde har Beværtningens Indehavere været Lejere; *Østerbye* afløstes i 1807 af en Værtshusholder *Stein*, og han blev fra 1811 til 1836 Lejer hos »Universitetet og de lærde Skoler«, der mærkeligt nok i denne Periode ejede Huset med tilhørende Havegrund.

At Beværtningen i disse Tider har været pæn og rolig, fremgaar tydeligt deraf, at, da Feldbereder *Henrik Haslund* i 1836 køber Huset af Universitetet for at nedrive det og sammenbygge det med de to Huse ud imod Skindergade — altsaa det Hus, der ligger der den Dag i Dag —, stiller Universitetet af Hensyn til Naboejendommen, hvori Metropolitanskolen laa allerede den Gang, de to Betingelser ved Salget, at den nye Bygning skal være færdigopført inden Udgangen af 1837, og at der ikke i den maa drives Haandværk eller lignende Bedrift, der kan medføre Støj, som kan forstyrre Skolens Arbejde. Man har altsaa ikke frygtet, at den Beværtning, som fortsattes i de nye og udvidede Lokaler, paa Grund af støjende Gilder eller forargelige Optrin skulde kunne forstyrre Skolens idylliske Arbejdsfred i det stille Latinerkvarter; allerede den Gang kan vi altsaa slaa fast, at Beværtningen har hørt til de pæne og borgerlige, hvor Godtfolk søgte; men Navnet paa den Vært eller de Værter, der i Perioden fra 1836—55 var Indehavere, kan desværre ikke oplyses, da de ikke havde deres private Bolig der i Huset og som Følge heraf ikke er ført paa Mandtalslisterne paa dette Sted.

Den 2. Juli 1855 køber imidlertid Billard- og Værts-husholder *Chr. Jørgensen* Ejendommene, og det er ham, der giver Forretningen Præget som Kafé og Billardstue, det, den har bevaret lige indtil vore Dage, hvad vi senere skal komme nærmere ind paa. *Jørgensen* drev Kaféen til sin Død i Januar 1877, hvorefter den og Huset gik i Arv til hans Datter, Frøken *Idèle Victor-*

rine Blanche Jørgensen, der d. 18. November 1883 giftede sig med Kaptajn i Fodfolket P. C. Cramer. Denne bortforpagtede Kaféen først til Buriis og i 1897 til Restauratør Peter Petersen, som d. 20. Marts 1899 købte hele Ejendommen, der ved hans Død d. 8. Oktober 1917 udlagdes i Arv til hans Døtre, Fruerne Olga og Dagmar Nehammer; Petersen havde imidlertid trukket sig tilbage fra Restaurationen allerede i 1913; han døde som Følge af en ulykkelig Fejltagelse, idet han kom til at drikke Salmiak i Stedet for Øl. Af Værterne kan siden nævnes Verdict, Nielsen og nu Fr. Rodenberg, der alle har overholdt Traditionerne for at levere »god og borgerlig Mad«.

Hvor meget man end har forsøgt at forfine Navnet paa den gamle og solide Kafé, der altsaa nu i 125 Aar under skiftende Former har haft til Huse paa Hjørnet af Skindergade og den Del af Fiolstræde, hvis Fortov løber langs Metropolitanskolen, har man aldrig formaaet at befri den for dens hyggelige, gamle, københavnske Kælenavn: »Skærsilden«, i Studentersproget forkortet til »Silden«, et Navn, den i hvert Fald havde i Halvtredserne, og som den fik som en Art Supplement til de to ligeartede, maaske lidt fornemmere, i hvert Fald lidt dyrere Konkurrenter paa Købmagergade: Kaféerne »Himmerige« og »Helvede«.

Da Navnet »Helvede« syntes en af denne Kafés senere Indehavere for hedt, forfranskede han det og kaldte den »Café d'enfer«; naar »Skærsilden«s samtidige Ejer ikke fulgte Trop og gav sin Forretning Oversættelsen: »Café

de purgatoire«, har Aarsagen vel dels været, at »Skærsheden« aldrig har været noget officielt Navn, dels, at han har fundet et mere nærliggende og nok saa betegnende Navn: »Café de l'université«; thi frem for alt andet har hans Stampublikum bestaaet af Studenter, hvad enten disse kom lige ovre fra Universitetet eller fra den polytechniske Lærestalt, som lige fra sin Oprettelse i 1829 til Bortflytningen til Sølvgade i 1890 havde sit Domicil i de to gamle Professorgaarde, der laa imellem Studiestræde og Sct. Pederstræde og senere er blevet Universitetets Anneks.

Naar man saa husker, at Kaféens naturlige Opland er hele det københavnske Latinerkvarter, hvortil Regensen, Elers og Borchs, ja vel ogsaa nok Walkendorfs Kollegium hører, saa er det ikke saa underligt, at dens Karakter som *Studenterkafé* har holdt sig lige til vore Dage; dermed følger dens jævne og borgerlige Præg, hvor der ikke er sat altfor meget ind paa den ydre Udstyrelse og Komfort, men des mere paa solid Mad, hyggelig, hjemlig Betjening og en ganske ejendommelig fortrolig Tone mellem Vært, Tjenere og Gæster, som har gjort, at disse sidste i deres Ungdoms Tid fik Kaféen saa kær, at de hang ved den i Manddommens Aar, og selv om de blev Professorer, Embedsmænd, Sagførere e. l., gerne søgte til den ogsaa ud over Studenteraarene, fordi Minderne derfra var dem dyrebare.

At dette Kaféens Præg har holdt sig til de seneste Dage, har vi i Litteraturen et ganske morsomt Bevis for i saa moderne en Bog som J a c o b P a l u d a n s: »Mar-

kerne modnes«; Forfatteren lader her sin Bondestudent Ivar Henningsen komme til at logere paa tredie Sal i samme Hus som Kaféen, som han kalder »Peblingen«. Det hedder herom: »I Mezzaninen var der en ærværdig Kafé, hvis snuskede Ydre afholdt mange fra at søge indenfor; men de, der vovede sig over Tærskelen, blev ikke skuffet i deres Tillid. Lokalerne var ikke stort større, end at en beskeden Prokurator kunde have haft Kontor og et Par Privatrum i dem; men Pladsen var udnyttet, og Stedet bød en hyggelig Tilflugt for Flygtninge fra de kolde Kæmperestauranters Orkester-Helveder, som moderne Mennesker, der intet har at sige hinanden, behøver for deres animalske Velvære.« — Det skildres derefter, hvorledes Ivar tit modstod »Peblingen«s Duftzone af Mangel paa Penges Havelse, »men« — fortsættes der — »der var jo Lejligheder, hvor hans Finanser tillod ham at skubbe den brune Dør op, placere sig i Sofaens dybrøde Fløjel og lade Verdens Kvaler for en Stund være udenfor. Gaden raslede saa uvedkommende, mens han sad med Kortet, over hvis Rand han saa skummende Ølsejdlere og dampende Terriner finde Vej til de forskellige Borde. Han valgte gerne en Plads nær Buffeten, hvor han som ensomt Menneske kunde lade sig adspredde af Tjenerens faglige Humor: Torsken er i Færd med at blive utaamodig eller: den Surbrød Rochefort skal med Syvtoget«.

Vi læser siden om, hvorledes Ivar ulvesulten sidder i Kaféen med et Krus Mumme foran sig; med Øjne som smalle Sprækker lader han den iskolde Vædske forsvinde

— en halv Liter i faa Drag. Lidt efter staar de bayerske Pølser og Kartoffelsalat foran ham, nyt Øl toner frem.

— En anden Dag sidder han der atter og læsker sig med Münchener-Øl. Det er Formiddag: »Det var stille; Vinduerne stod aabne; og ude i Gaarden skinnede et nyudsprunget Lindetræ, han i Dag for første Gang rigtig lagde Mærke til. En fin krydret Foraarsregn faldt, og den lokkende Duft fra dette Træ, som det stod midt i Dagen, en lysegrøn Sfære, vævet af tusinde Bladhjærter. Træet var som et Smil, han ikke kunde blive klog paa, og Regnens blide Brusen ligesom kaldte ham ved Navn. Stemmerne i Kaféen lød vulgære og sørgelige paa Baggrund af den rislende, hensunkne Blad-tone. Ivar sad længe og drejede paa sit Krus, lyttende.«

Saa megen Poesi har en moderne, højt begavet ung Digter i 1920'erne kunnet aflokke den gamle »snuskede« Kafé i Skindergade, og for endnu et Øjeblik at blive ved Nutiden skal her nævnes, at Sveriges store, altfor tidlig afdøde Novellist, H e n n i n g B e r g e r, der levede sine sidste 14 Aar til sin Død d. 30. Marts 1924 i frivillig Landflygtighed her i København og kendte og elskede vor By, hvad hans Bøger, i Særdeleshed »Vem vet« bærer rigt Vidnesbyrd om, søgte et »Kryb-ind« her i »Skærsilden«, fordi han, der paa sine sidste Dage helst skyede al Offentlighed, her havde fundet et Fristed, hvor han virkelig fandt Ro og Hvile. Af hans sidste Besøg her giver hans Ven A l g o t R u h e, den kendte svenske Digter og Kritiker, et ganske karakteristisk Billede i sin lille Skitse: »Mirette, ett minne«, der er offentliggjort

i »Boken om Henning Berger«, som hans Venner udgav til hans Minde efter hans Død.

R u h e mødes med ham i »Skærsilden« en Dag, da de havde aftalt at træffes »paa et Tilflugtssted, han havde opdaget, en Ølkilde, Münchener-Hofbräu, maaske det sidste Krybind, København har ladet staa uforvansket siden forrige Aarhundrede, Café de l'Université ved Frue Kirke. Han kom, med Frakken aaben og Kæppen dinglede over Jorden, lidt svingende med Krop og Ben, med lange Skridt for at naa præcis til det aftalte Sted. Timeslaget rungede i det samme fra Taarnet. Han standsede ikke pludselig, Farten tog ham med sig endnu nogle Skridt. Saa gik han op ad den korte Trappe til Forstuen, hvor han tøvede et Øjeblik ligesom for at ordne Holdningen og Ansigtets Folder før Indtrædelsen. Han tog fast i Laasen, slog Døren op paa vid Gab og holdt sit Indtog med Grandezza, sikker paa at gøre Virkning. Ved Bordet i Hjørnet til højre sad Værten med sin Familie og spiste til Middag; Husfaderen fløj op med Servietten under Hagen, en tilbageholden og stilfærdig Embedsmandstype, og de trykkede hinandens Hænder. Den fyldige Værtinde sad og nikkede, Berger bøjede sig høfligt og sagde: »Gnädige Frau!« og komplementerede derefter den smukke Datter, som var forlovet indenfor Litteraturverdenen *). Han forhørte sig, om der fandtes Rødspættefilet, og om Fadet med Hofbräu var frisk anstukket. Jørgensen var ilet til og havde under Bukken

*) Frk Rodenberg blev kort efter gift med Dansk Forfatterforenings Sekretær, Redaktør Vald. Berggreen.

befriet ham for Overtøjet. Han forsikrede, at Forsynet naadigt havde maget det saa, at det rigtige Bord var ledigt. Det blev trukket ud paa Gulvet, saa at den mægtige Mand uhindret kunde indtage sin Plads i Sofahjørnet. Han polerer Pincenez'en og bestiller »zwei Maas«, en halvlurvet Nordmand, som endnu ikke er færdig med sin Frokost, gør sin Opvartning ved Bordet, men affærdiges kort, Husets Kat faar sig en Omgang Leg, og endelig kommer to smaa Stykker Brød med ny-stegte, varme Filet'er«. Det skildres nu videre her og i andre Forfatteres Skitser, hvorledes Berger efterhaanden hygger sig, finder paa morsomme Telegrammer, der skal sendes til et Bryllup og endelig begynder at fortælle sine Historier saa levende og med saa stor Fremstillingskunst, at alle lytter og glemmer Tiden, som man altid gør det i Bergers Selskab, og Whiskyerne afløser hinanden, uden at man mærker, at det bliver Lukketid.

Saaledes beretter altsaa vor Tid om Liv og Typer i den »Skærsild«, der lever den Dag i Dag, hvis Vært hedder Rodenberg, og hvis Specialiteter, foruden alle mulige danske Retter, er de solide tyske Herligheder som Eisbein med Sauerkraut og Ærtepurée, Casseler Rippenspeer med Grønlangkaal, Holstensk Skinke med Slikasparges, Frankfurterpølse med Peberrod og Sylz-côtelet med stegte Kartoffler, men som ogsaa er berømt for de gule Ærter med Skank og Pølser, en ægte dansk Herreret, paa hvis Fortræffelighed der er en saa gammel Tradition, at den i al Fald stammer fra 1858.

Der fortælles herom en sandfærdig Historie om nogle Studenter fra Regensen og Kollegierne, der alle i høj Grad sværmede for gule Ærter; kun kunde de ikke blive enige om, hvor i København man fik de bedste. En Aften, da dette var under Diskussion paa et af Regensens Værelser, hvor der var flere l'hombre-Partier samlede, blev det besluttet at nedsætte et Velfærdsudvalg, en Kommission af Sagkyndige, der skulde optræde som Smagsdommere og i den følgende Uge hver Dag spise gule Ærter i de Restavrationer, hvis Priser var overkommelige for en fattig Studenterlomme. Til dette Udvalg udpegedes den senere Professor F r. B o k k e n h e u s e r, Efterslægtens Rektor, den lige saa kendte senere Biskop og Kultusminister S t h y r og den navnlig som højtstaaende Frimurer skattede Professor R a s m u s Ø l l g a a r d N i e l s e n. De tog deres Hverv overordentlig omhyggeligt og samvittighedsfuldt; de skiftede Spisested hver Dag, men spiste stadig gule Ærter. De besøgte bl. a. »Himmerige«, »Helvede« og »Christian Firtal«, ja de vovede sig endda ind paa et Spisehus i Regnegade, hvor Tallerkenerne var en Fordybning i Bordet, Gaffel og Kniv var lænkede fast til dette, og Ærterne serveredes igennem en Sprøjte, der øjeblikkelig sugede dem tilbage igen, hvis Gæsten ikke med det samme lagde Kontanterne paa Bordet. Men da Ugen var omme, lød deres inappellable Kendelse paa, at de bedste gule Ærter fik man i »Skærsilden«, hvor de serveredes hver Tirsdag og Fredag, og Følgen deraf var, at man paa disse Dage dør fik en rivende Omsætning paa Ærterne til Regensens

og Kollegiernes Studenter. — Nu er der gule Ærter i »Skærsilden« hver Dag hele Aaret rundt.

Det var fortrinsvis Theologer, der søgte »Skærsilden« paa disse Dage; dette Fakultet har altid haft Ry for en udpræget Sans for Mavens Dyrkelse, og blandt dem var saadanne udmærkede unge Studenter som den siden som lærd Historiker bekendte Provst Ludvig Koch i Glostrup, den elskelige lille Bibliothekar Sophus Gjellerup fra Universitetsbibliotheket, Provst Fich i Melsing og Pastor Hohlenberg ved Holmens Kirke; men de andre Fakulteter var ogsaa stærkt repræsenterede; der var Kammeradvokat Hindenburg, den lille, gemtylige Højesteretsadvokat Hinrichsen, som siden blev Borgerrepræsentationens Formand, Professor Sophus Mads Jørgensen, Birkedommer Holch og Overlærer Henningsen i Aalborg, Overlæge Borch og last, but not least selveste Regensprovsten, Professor F. C. Petersen, der imellem, forledet af sine Studenter Lovtaler, lod sig lokke med til at sætte Smag paa Ærterne. Denne sidste Herres Besøg var Studenterne dog ikke altid lige glade for; thi de maatte da saa længe han var til Stede, afholde sig fra at spille Billard, og det var kendt over hele Byen, at »Skærsilden« ejede det største og bedste Billard i København, og her blev der spillet de fineste Partier, der overhovedet udfægtedes.

I nær Tilknytning til denne Studenternes Misfornøjelse med Regensprovstens Tilstedeværelse kan her fortælles en anden morsom Episode, som udspillede i 1890'erne

og havde en anden og senere Regensprovst, den elskværdige og humane Professor, Dr. juris J u l i u s L a s s e n til Hovedperson. Ligesom nu afholdtes der den Gang paa Universitetet juridiske Skriveøvelser, hvor Professoren — i dette Tilfælde altsaa L a s s e n — i den første Time gennemgik den foregaaende Uges Opgaver med hver enkelt af Deltagerne, hvorpaa han forlod Universitetet for at lade Studenterne have Ro til i de to næste Timer at udarbejde den nye Øvelse; men selvfølgelig var det dem strængt forbudt i denne Tid at forlade Auditoriet, med mindre de var færdige med Opgaven. Der var imidlertid adskillige svage Sjæle, som for gode Ord fik den altid lige elskværdige og paapasselige Portnerske, Frk. L o u i s e J e n s e n, »Pallas Athene«, som hun betegnende kaldtes paa Grund af sin statelige Skikkelse, til at se igennem Fingre med, at de »stak over i »Silden« for at nappe en Kop Kaffe«; men naar de kom herover, blev de tit hængende ved Billardet. Imidlertid opdagede Værten det mærkelige, at disse hans gode Kunder undertiden forsvandt pludselig som Dug for Solen, og da det hændte flere Gange, lagde han Mærke til, at det skete, hver Gang en bestemt Herre kom ind ad Skindergade-Indgangen, saa flygtede Studenterne ud i Dyrkøb. Han fik nu at vide, at det var Professor L a s s e n, de løb for. Han gik da hen til denne og sagde: »Undskyld, Hr. Professor; men De vilde vel ikke gøre mig den Tjeneste at drikke Deres Kaffe et andet Sted, for jeg kan ikke staa mig ved, at alle mine bedste Kunder gaar for en ussel Kop Kaffes Skyld.«

Lassen morede sig meget over denne Historie; han havde jo selv været Student og kendte godt Forholdet fra sin egen Studentertid; ved den næste Skriveøvelses Begyndelse holdt han derfor følgende lille Tale for sine Tilhørere: »Mine Herrer, for en Ordens Skyld og for at undgaa Karambolage meddeler jeg Dem herved, at jeg fremtidig drikker min Formiddagskaffe hos à P o r t a paa Gammeltorv!«

En anden juridisk Professor, Dr. juris V i g g o B e n t z o n, hørte i lange Tider til de faste Formiddagsgæster, der indtog deres Kaffe i »Skærsilden«. Han var da som oftest edsaget af Dr. juris F e d e r s p i e l og sin Søn, den nuværende Dommer i Byretten A s b j ø r n D r a c h m a n n B e n t z o n. Blandt de stærkeste Spillere var da den juridiske Student F l e m m i n g L a n g e, Søn af Nationalbankdirektøren; han kom senere ind i »Store Nordiske« og drog til Kina, hvor han døde af Tyfus. Han var et sjældent godt og dygtigt Menneske; men een Gang imponerede han dog Professor B e n t z o n. Det var den Dag, han var oppe til juridisk Embedseksamen. I Pavsens mellem to Fag kom Professoren ind paa Kaféen og saa da L a n g e gaa ganske rolig og spille Billard. »Men, du gode Gud, Kandidat, hvad er det? Er De ikke oppe til Eksamen?« — »Jo, Hr. Professor, det er jeg, men bag efter skal det ogsaa bestemmes, hvad jeg duer til paa Billardet.« Da Pavsens var forbi, gik L a n g e rolig over til sine sidste to Eksamensfag, som han klarede brillant, og med sin første Karakter i Lommen som juridisk Kandidat bestod han derefter Prøven som en første Klasses Billard-Spiller.

Professor B e n t z o n s Færd her oppe var i øvrigt et godt Eksempel paa det gode og hyggelige Forhold, der herskede i »Skærsilden« i Restauratør P e t e r s e n s Dage imellem Vært, Gæster og Tjenere. Navnlig var Tjeneren B r ø n d a l, der nu er Vært i Café »Nørreport«, bekendt for sine livlige og vittige Svar; der var en Gang en stor Bedrageriproces i Frankrig, hvor en meget kendt Dame var anklaget. Ogsaa her hjemme imødesaa man med Spænding Dommen, og den Dag, den skulde falde, spurgte B e n t z o n B r ø n d a l, om han mente, Damen var skyldig eller uskyldig. »Professoren kan da nok forstaa, at hun ikke er uskyldig.« — »Naa, hvorfor det?« — »Der staar jo, hun har en Datter paa 20 Aar!« —

Blandt Gæsterne var ogsaa en temmelig velstaaende Jøde, der hed P e r l s t e i n, han kom og spillede Domino med Overretssagfører J o h n s e n. Han var noget fedtet af sig, ikke alene med Drikkepengene, men ogsaa i sin Klædedragt viste han sin Paaholdenhed; han gik altid med brugt Tøj, som derfor ikke faldt rigtig til paa Kroppen af ham. Den muntre, altfor tidlig bortgangne Direktør B r u n c h m a n n fra Bryggeriforeningen, som ogsaa hørte til Stamgæsterne, sagde om P e r l s t e i n s Klæder, at de var syet hos en Snedkermester i Store Kongensgade, og Støvlerne var byggede hos Burmeister & Wain. Da Professor B e n t z o n en Dag kom op i Kaféen, spurgte han som sædvanlig B r ø n d a l: »Er her noget nyt?« — »Ja, meget,« svarede Tjeneren, »der er kommet to nye Huller paa P e r l s t e i n s venstre Sok.« — P e r l s t e i n drak Kaffe og brugte gerne hertil at nyde meget

Vand, det var jo billigt; og han tog alt det Sukker, der var i Sukkerskaalen. Da han nu havde hørt Brøndals Vittighed med Sokken, blev han gal i Hovedet, kaldte paa Tjeneren og sagde: »De serverer skidt! De forsømmer mig alt for meget. Hvis De ikke herefter skaffer mig rigeligt med Vand og Sukker, vil jeg sige Dem, at jeg klager alvorligt til Værten!« — »Det skal det saamænd ikke komme an paa,« svarede Brøndal, og et Øjeblik efter stillede han med en Spand Vand, en Sukkertop og en Knibtang, som han præsenterede med stor Alvor og Højtidelighed for Perlstein. Denne saa først desorienteret op; men da han hørte Professoren le højt, gjorde han gode Miner til slet Spil og lo med, hvorpaa han for første Gang i sit Liv gav Brøndal hele 50 Øre i Drikkepenge, og fra den Tid gav han mærkværdig nok altid Drikkepenge.

Ved at fortælle om denne mærkelige Form for Servering kommer man til at huske paa en anden Historie, der er langt ældre, da den forefaldt i »Skærsilden« en Gang i Tresernes Midte. Da mødtes den bekendte Fysiker, Professor Carl Valentin Holten, hvis Lærebog i Fysik var mange af Datidens Skoledrenge's Rædsel, der oppe med to ligesindede, Digteren Sophus Schandorph og Oehlenschlägers Biograf Kristian Arentzen, næsten daglig i Kaféen; Holten havde nemlig ved Siden af sine Interesser for de eksakte Videnskaber en levende Sans for Litteraturen; han kunde sin Holberg og sin Shakespeare udenad, og det morede de tre Venner at citere om Kap. Og ingen af de tre gik af Vejen

for et højt Bæger, navnlig naar de mødtes ved Aftentide. Men med Hensyn til Valget af Drikken var de saare uenige; Holten og Arentzen satte stor Pris paa en høj Romtoddy, medens Schandorph foragtede alt, hvad der hed Blandingsdrik, han foretrak den rene Drue, og han kunde blive ganske rasende, naar han saa de andre blande; det var Synd baade for Vinen og for Vandet, hævdede han. Derfor var han senere ogsaa meget oprørt over, at Krøyer paa sit iøvrigt fortræffelige Billede af ham havde anbragt et Toddyglas foran ham. Han tog det næsten som en personlig Fornærmelse. Denne Antipati mod Blandingsdrik fik de to Venner til at drive Spøg med ham. I en eller anden Anledning skulde de have det særlig festlig en Aften, og de havde da af Værten faaet Lov at laane et af de to Værelser paa den anden Side af Trappen, som hørte til hans private Lejlighed. Her spiste de i Samdrægtighed en solid Souper, og bagefter skulde de saa have noget at drikke. Til Schandorphs Forfærdelse bragtes da først en Flaske Rom og derefter en mægtig Samowar, en af de hyggelige gamle, russiske Themaskiner ind. Han skulde lige til at protestere, da Holten begyndte at tappe af Hanen, og det viste sig, at Themaskinen var fyldt med den herligste Champagne, Veuve Cliquot. Da straaled Schandorphs Ansigt, Munden trak sig op til begge Ørene, og hans smaa Øjne missede som Griseøjne; men han lod sig dog ikke imponere, men sagde: »Naar I endelig vilde gøre mig glad, saa havde jeg nu hellere set en hvid, tør Tokayer!« Men heller ikke dette satte

Vennerne i Forlegenhed; de kendte jo hans Svaghed for denne Drik, og Arentzen trak rolig en Flaske Tokayer frem fra dens Skjul under Sofaen og sagde: »Bare rolig, den kommer bag efter — til Kransekagen!«

Da dette Trekløvers fælles Ven, Professor Ager-skov, skulde holde Sølvbryllup i Firserne, enedes de om i Fællesskab at forære ham en eller anden Figur, og Kristian Arentzen fik det Hverv at købe den, og han mødte da den næste Dag straalende stolt op paa Kaféen med en nydelig Gengivelse af Chapu's »Jeanne d'Arc«, saaledes som hun er at se i Ørstedsparken den Dag i Dag. Da han havde faaet den pakket ud og anbragt midt paa Bordet, gav Schandorph et Hyl fra sig, saa det rungede i Kaféen, og raabte: »Er du da blevet edderspændt tosset? Plager Fanden dig, eller har du drukket Romtoddy fra Morgenstunden? Vil du have, vi skal give den gamle Hedning et Portræt af det hysterske Fruentimmer?«

Arentzen blev let fornærmet, men Holten fandt ogsaa hans Valg mindre heldigt, Motivet passede, syntes han, ikke rigtig til Lejligheden. »Jamen, hvad passer da til et Sølvbryllup? Jeg kender ingen Figur, der alluderer dertil!« vrissede Arentzen. »Ikke det?« svarede Schandorph, »jo, du, saa kender jeg en udmærket Gruppe, som er passende, og det er Sindings: »To Mennesker«. Og Enden paa det blev, at Arentzen maatte gaa tilbage til Ernst Bojesen i Nygade, hvor Jeanne d'Arc var købt, for under almindeligt Bifald fra Kaféens øvrige Gæster kort efter at vende tilbage med Sindings to i en særdeles intim Situation sig

sammenslyngende »Mennesker«, der passede bedre til Anledningen og nok ogsaa senere blev modtaget med Glæde og Forstaaelse af Sølvrudeparret.

Det var og blev imidlertid Billardspillet, der gav det daglige Liv i »Skærsilden« dets Charme og Karakter i alle disse Aar. Der var tre Billarder; det, der stod nærmest Indgangen fra Skindergade, var det mindste og tarveligste; Værelset dør kaldtes »Skomagerkroen«, og her til henvistes de tilfældige og ikke drevne Spillere, der betragtedes med Foragt af de dygtige, som næsten alle var Ingeniører, ja, det gik saa vidt, at man ligefrem uglesaa de tilfældige Gæster, der intet anende kom ind fra Dyrkøb; der blev simpelthen ikke serveret for dem, før de var sluppet ind i en af de andre Stuer. Der blev overhovedet ikke spillet bedre Billard eller maaske rettere sagt, der blev ikke spillet tilnærmelsesvis saa godt Billard noget andet Sted i Byen som paa det store Billard i Skærsilden.

Man kunde nævne adskillige af vore nu ledende og dygtigste Ingeniører blandt de bedste Spillere; men skønt Billardspillet er en ædel Kunst, der baade kræver skarp Hjerne og sikkert Haandelag, saa er der dog sikkert mange, der ikke vil sætte Pris paa at se deres Navne fremdragne i denne Forbindelse, selv om de ved deres Manddoms senere Gerning har vist, at de intet har »forløbet« ved at dyrke denne deres Ungdoms Passion. Og disse Linier kan maaske bidrage til, at der rundt om paa Kommunens og Statens Ingeniør-Kontorer vil blive Anledning til mangan fornøjelig Samtale om gamle Dage

og de glade Timer, man som Riddere af det grønne Klæde nød i godt Kammeratskab omkring Skærsildens store Billard.

De vil da ogsaa mindes den berømte Markør, som havde den daarlige Vane, hver Morgen naar han kom, at skifte sine mindre delikate Støvler om med Sko og anbringe Støvlerne paa Trappetrinene indenfor Døren op til Lokalet. Historien om, hvorledes han blev vænnet af med dette, hører ogsaa til de muntre, og dens Ophav var den altid opfindsomme Tjener Brøndal. Værten havde Gang paa Gang bedt ham holde Markøren fra at sætte Støvlerne her, men lige meget hjalp det. Saa besluttede Brøndal sig til at lave et Nummer ud af Sagen, og han allierede sig derfor med et Par Opdagere, der var daglige Gæster, og de gik ind paa Spøgen. De fik Markørens Støvler med, og kort efter kom der Bud fra Stationen, at der var stjålet et Par Støvler i Kaféen, og hvis Ejermanen ikke ønskede Tyven straffet for denne Bagatel, maatte han straks indfinde sig paa Stationen. Markøren blev hed om Ørene; han maatte jo ikke stille sine Støvler der, hvor de havde staaet. Han fik en anden til at passe Billardet og ilede i Galop til Politistationen i sine gamle Hjemmesko. Her tog Opdageren ham i skarpt Forhør om, hvorledes Støvlerne saa ud, deres Alder og Værdi, hvornaar de var sat der, hvad Vej Næserne vendte o.s.v., og paa den Maade gik der en halv Time, under hvilken den stakkels Markør blev mere og mere nervøs. Han blev derpaa anmodet om at sætte sig ind i Værelset ved Siden af og vente lidt. Her blev han ladt

alene med en Politihund. Ventetiden gik langsomt, og hver Gang den ulykkelige Markør, som jo ikke godt kunde være ret længe fra sin Plads, forsøgte paa at rejse sig fra Stolen for at høre, om det vilde vare længe endnu, for Politihunden knurrende op og tvang ham til skælvende at sætte sig igen. Endelig efter en lille Times Forløb slap han løs med sine Støvler, og fra den Dag af satte han aldrig sine Støvler paa det forbudte Sted.

Blandt de mindre tiltalende Typer var der en forlængst afdød stud. polyt. Krebs, som aldrig naaede længere end til første Del af sin Eksamen, fordi Billardet tog ham helt; han var en meget dygtig Spiller, men han spillede, hvad der var ilde set, om Penge, og naar hans Ofre ikke kunde betale, tog han deres Uhre og andre Værdisager i Pant, saa at han, naar den første i Maanedens kom, havde en hel Marskandiser-Butik til Indløsning.

Andre vil mindes den dygtige Spiller Skulder-Hansen, som havde dette Tilnavn, fordi han gjorde sine fineste Stød over Skulderen; men da han hyppig tog sine Varer paa Kredit, blev han, fordi han saa blev borte i længere Tid, omdøbt af Brøndal til Skylder-Hansen.

Blandt kendte Billard- og Domino-Spillere var ogsaa Gustav Esmann, som kom her meget; men han naaede aldrig længere frem end til »Skomager-Billardet«. En dreven Spiller var afdøde cand. mag. Edmund Jensen; men han havde den slemme Vane, at han idelig snakkede, saa at de, der tabte, sagde, at han »snakkede dem ud af Stødet«, hvorfor en af Stamgæ-

sterne, — det var vist Direktør Michael Henriques — døbte ham »Edmund Jernkæft«. Af Folk fra andre Fakulteter var ogsaa den senere Pastor Samson, hvis mægtige Skikkelse svarede til hans herkuliske Navn. Længe efter at han var bleven Præst, kom han altid, naar han var i København, op i »Skærsilden«, hvor Tjenerne vidste, at han skulde have sin Yndlingsret: forløren Skildpadde; men, de vidste ogsaa, at denne skulde laves til med tre Gange saa meget Vin (Cognac o. l.) i Saucen som den sædvanlige; paa den Maade nød den fromme Mand sin Spiritus uden at vække Forargelse.

Hver Onsdag og Lørdag Aften var de store Spil, og der samledes da en Mængde interesserede omkring Billardet, de fulgte i aandeløs Spænding Mestrenes Stød; men iblandt disse Tilskuere var der jo ogsaa af og til nogle, der ikke kunde tie stille, og de blev sjældent taalte, fordi de forstyrrede. Men een, den kendte, rige Smørgrosserer og Filatelist Bache, der havde tjent sine Penge ved en Opfindelse, hvorved han kunde levere Smør i Daaser til Udlandet, og som nu fik sin Fritid til at gaa ved at være Inspektør ved en Arbejderkaserne ude paa Christianshavn, blev dog for det meste taalt, fordi hans Historier var morsomme. Og naar han endelig var lige ved at blive vist ud, greb han til sin bedste Fortælling om Madammerne Hansen og Madsens Julekrig. De to Madammer, der boede ude i hans Kaserne, laa altid i Skænderi, og en anden Juledag, da Madam Hansen var særlig opfyldt af Hævntanker imod Madam Madsen, listede hun sig om Aftenen i Mørke ned paa

Gaardens fælles, aabne Retirade og anbragte sit i Højden nogenlunde afpassede beskedne Juletræ i Tønden. B a c h e s Skildring af den kildrende Fornemmelse, M a d a m M a d s e n følte, da hun kort efter tog Sæde i Juletræets Top, var i den Grad levende og realistisk, at selv de ivrigste og alvorligste Spillere brast i Latter og lod Synderen blive.

En mindre behagelig Afbryder var en H r . T h r a n e . Han forstyrrede imidlertid Skakspillerne, fordi han bildte sig ind, at han spillede glimrende. Men ind imellem sine Bemærkninger om Spillet skød han ogsaa de mærkeligste Løgnehistorier, hvoraf den prominenteste drejede sig om en tam Graaspurv, han havde gaaende der hjemme i sine Stuer. Den kunde med sit Næb skubbe en tung Egetræs Fløjddør, der stod paa Klem, op, saa at den kunde flyve ind og sætte sig paa hans Skulder; thi den elskede ham.

Da denne T h r a n e længe havde misbrugt vore to bedste Skakspillere, Pritzels og Giersings Taalmodighed, besluttede de at vænne ham fra. En Dag, da han ventedes, anbragte de B r ø n d a l ved et Spil Skak, som de havde stillet op, og som var særlig vanskeligt. I Parantes bemærket havde B r ø n d a l ikke Begreb om Skakspil. T h r a n e kom straks hen til Bordet og sagde: »Lad mig se, hvad det er for et Spil, De sidder med der!« Han stod længe og spekulerede, og saa udbrød han: »Hvor Pokker har De faaet det Spil fra, Brøndal?« »Aa,« svarede denne ligegyldigt, »det er ikke andet end et Spil, min Søn, der er ti Aar, har stillet op til mig!«

— »Det var svært! Hvis den Dreng er ti Aar nu, kan De bande paa, at han bliver Idiot, inden han bliver 14. For jeg kan ikke løse det Spil.« »Ikke det?« sagde Brøndal overlegent og gjorde det Par Træk, Pritzel og Giersing havde lært ham. »Værsgo, mat!« Saa listede Thrane slukøret bort og lod siden de andre i Fred med deres Spil.

Af alle disse løst sammensankede Anekdoter vil man forstaa, at der herskede den smukkeste og fornøjeligste Stemning mellem Vært, Gæster og Tjenerskab i »Skærsilden« i gamle Dage, og denne kulminerede altid Juleaftens Formiddag, hvor der var »stort Spil«, og det var den eneste Dag om Aaret, hvor Tilskuerne havde Totalisator og holdt paa Vindere. Paa Slaget fire holdt Spillet op, og Værten trakteredede alle de tilstedeværende med Æbleskiver og Punch, hvorpaa man trykkede hinanden i Haanden og gik hver til sit.

Efter Krigen har Interessen for Billardet tabt sig, saa at det store Billard maatte fjernes, da det kun stod og tog Pladsen op for de mange Gæster, men Billardet vilde aabenbart nødig bort; man maatte save Benene af det for at faa det ud.

Billardets Forsvinden var den nødvendige Følge af, at Kaféens Publikum havde skiftet Karakter, saa meget mere som Studenterne i den senere Tid har faaet deres egen Spisesal paa Universitetet, og Polyteknikerne er forsvundne.

Det Stampublikum, der nu har dannet sig, rekrutteres naturligvis først fra gamle trofaste Kunder; men sam-

tidig har Fru Rodenbergs udmærkede Mad og de specielt efter tysk Mønster fremstillede solide Varer skabt en særlig Kreds af Forfattere, Kunstnere, Jurister og andre Forretningsfolk fra det travle Kvarter, der holder af i Ro og Mag og under hjemligt-hyggelige Forhold at nyde den Pavse og Hvile i deres Travlhed, som de her kan finde uden at forstyrres af Musik og uden at skulle give Møde i grand toilette.

